

GOSPODINJA IN MATI

LETO 1944

19. JANUARJA

ŠT. 3

VZGOJA

Vzgojni cilji

Zadnjič smo dejali, da je za trdno voljo predvsem potrebno poznavanje cilja, ki naj bo tostranski in onostranski. Te vzgojne cilje bomo danes natančneje premetrili.

Otrok ima telo in dušo. Oboje mu je ob rojstvu darovano v ta namen, da se s svojo voljo, s pomočjo staršev in z božjo milostjo razvije v bogupodobno bitje, ki se naj zaveda svojega dostojanstva in svojih nalog. Ima razum, dušo in srce in je torej sveta dolžnost njega in staršev, ki naj mu v to pomagajo, da si pridobi in razvije:

1. umske sposobnosti,
2. duševne kreposti,
3. srčne lastnosti,
4. telesne spretnosti.

Treba je torej, da si vse četvere možnosteni razvije. Kam privede človeka, ki si hoče na primer razviti le um brez duševnih kreposti in srčnih lastnosti, vidimo dandanes, ko svet trpi zaradi izrodov lastne pameti, ker je gledal le na tostranske koristi in je dosledno vzgajal brezobzirne in krvočne člane človeške družbe brez duše in srca.

1. Razvoj umskih sposobnosti.

Um si človek razvija z učenjem. Res je, da življenje človeka marsikaj nauči, česar se kot otrok ni hotel ali mogel naučiti, toda ta uk mora dostikrat plačati z veliko večjimi žrtvami in razočaranji, kar bi mu vse bilo prihranjeno, če bi si kot otrok pridobil najpotrebnejšega znanja. In to osnovno znanje, ki ga potrebuje vsak še tako preprost človek, ki hoče s časom naprej, mu daje osnovna šola. Tekom šest do osem let si otrok z dobro voljo in pridnostjo že toliko razbistri pamet, da se lahko znajde in si pomaga v vsakdanjih življenjskih težavah.

Kako žalostno je za človeka, ki ne zna čitati, pisati ali izračunati najpreprostejših računov. Tudi kmetu in delavcu je to potrebno, če nečeta, da ju o prvi priliki kak prebrisanec ne ogoljufa. Mnogo greše tedaj starši, ki ne puste otroka v šolo, ki jo z njihovo vednostjo zanemarja in ostaja pri domačem delu. Trenutna korist, ki jo imajo od otrokove pomoči, še zdaleč ne doseže one vrednosti, ki si jo priden učenec pridobi v

dobri šoli. S pridrževanjem otroka doma škodijo starši sebi in otroku. Sebi, ker bodo pozneje sprevideli, da je njihov otrok zabit, umsko nerazvit in neroden, ter jim v starosti ne bo mogel kaj prida pomagati, otroku pa, ker se bo veliko težje prebijal skozi življenje. Pa tudi starši ne bi smeli nikoli pozabiti, da so oni zaradi otroka in ne otrok zaradi njih.

Marsikak predmet, ki ga poučuje šola, se zdi površnemu poznavalcu nepotreben. Tako na primer naštevanja raznih zgodovinskih dogodkov in letnic, ki jih zahteva tudi ljudska šola od otroka. Ne smemo pa pozabiti na to, da če že ne koristi znanje o zgodovinskih dogodkih in letnice raznih razdobj, mu tako učenje ostri spomin, ki ga bo pozneje v življenju marsikdaj zelo potreboval. Pa tudi drugače se ob zgodovini nauči spoznavati življenje prednikov, davne običaje in navade, ter dobre in slabe lastnosti, ki so posameznikom in narodom koristile ali škodovala. Tako so mu ti zgodovinski zgledi lahko v vzpodbudo ali pa v svarilo.

Z našimi možgani je pač tako kakor na primer z nožem. Če ga ne rabimo in vedno znova ne nabrusimo, tedaj nož zarjavi in otopi, naši možgani pa zakrjajo, če jih ne rabimo. Z učenjem se otrok nauči tudi razmišljati, z razmišljanjem se privade na samostojno presojanje tega kar se nauči in pozneje na pravilno presojanje dogodkov okrog sebe. Zna razločevati pristno od nepristnega.

Tudi učenje zemljepisa se marsikomu zdi neumno za otroka v ljudski šoli, češ saj bo vedno ostal doma. Kdo ve, če bo to res. Prav Slovenci imamo v razmerju z drugimi narodi zelo veliko svojih ljudi raztresenih po vsem svetu. Komur ni šola zastoj govorila o tujih deželah, se bo hitreje znašel, kadar ga bo stiska življenja privedla med tuje ljudi. Vsaj danes, kot vidimo, je kaj lahko mogoče kaj takega. Pa tudi drugače je dobro, če tudi ne gre z doma, a pozna pota, ki jih hodi mednarodna trgovina in ve kam bo lahko prodal najugodnejše svoje pridelke ali pa si naročil kakšen stroj, ki ga v domačih trgovinah ne najde.

Prav tako je z ostalimi predmeti, ki jih podaja ljudska šola. Morda res ni vedno vse prav in dobro, a namen je dober in ta je,

bistriti otroku pomet, ostriti mu spomin in ga naučiti na samostojno razsojanje in razlikovanje.

Ko pa otrok dorase šoli, pa čeprav ostane kmet na svoji zemlji, bo lažje vzel v roke knjigo, da si bo sam pridobil še tistega potrebnega znanja, ki mu ga šola ni mogla dati. Če je v šoli dobil osnovne pojme o fiziki in kemiji, bo tudi v kmetijstvu marsikako novost s pridom vpeljal, kar bi se komu dru-

gemu zdelo le potrata denarja in časa. Narodno gospodarstvo gleda na to, da bi izboljšalo življenjske pogoje, da bi se zemlja pravilneje izkoristila in pridelki pomnožili in izboljšali s pravilno izbero. Vse to bo pa le uspelo, če bo vsak, tudi najpreprostejši kmetovalec sodeloval pri skupnem naporu. Sodelovati pa bo hotel in mogel le, če je pravilno poučen in če je res izobražen.

(Nadaljevanje.)

PERUTNINA

Priprava valilnih jajc

Čas valenja se bliža. Prav kmalu bo prišel mesec marec in april, ko bomo že nasadili našim pridnim kolkjiam. Da pa bo uspeh prav dober, zato moramo že sedaj na vse potrebno misliti. Ne odlašajmo in ne čakajmo na zadnji teden.

Od kar se bavijo napredni rejci s perutninarstvom še nikdar ni bila potreba v tej gospodarski panogi tako velika kakor prav danes. Ako vprašaj tu ali tam po vaseh za kako kokoš ali jajce, nikjer ne moreš ničesar dobiti, vsak samo tarna, da ni kokoši, da nič ne nesejo itd. Iz tega je treba sklepati, da ima mesto prav gotovo več kokoši kakor dežela, čeravno ožaj ožaj a ožaj ožajajiz ož njsau a os nem in tesnem prostoru. V mestu ima skoraj vsaka hiša, če ne rečem družina kako kokoš, ker pač vsak ve prav sedaj dobro ceniti to živalico. V mestu je reja kokoši zelo draga — na deželi pa gospodinja skoraj ne ve za izdatek krme, ker iste nakrmi mimogrede poleg drugih živali. Zato naj letos prav vsaka gospodinja nasadi čim več jaj, da bo po kmečkih dvoriščih zopet veliko kokoši ter da ne bodo izginile s površja.

V jajcu je skrito življenje bodočega bitja z dednimi lastnostmi. Da pa moremo dedne lastnosti bodočega bitja v življenju izkoristiti je treba izpolniti vrsto pogojev, da ne uničimo na mah vseh naporov dotedanje selekcije. Pripomočki za izpolnjevanje teh pogojev pa morejo biti usmerjeni tako, da ohranimo kakovost jajc, njih svežost in celoto vseh sestavnih delov do takrat, ko jih rabimo za valenje. Ako hočemo doseči uspehe, morajo biti povoljne vse okolnosti, ki so v zvezi z valenjem. Kakovost jajc je odvisna od pravočasnega pobiranja iz gnezd, dalje načina shranjevanja ter pravočasnega izvalenja. Treba je paziti, da se zaradi dolgega ležanja v gnezdu, v katerem nese več kokoši, jajca ne ogrejejo in se zarodek ne prične razvijati, zato moramo pobirati jajca iz gnezd čim pogosteje. Ako odnesemo že ogreto jajce iz gnezda,

prekinemo razvoj zarodka, zaradi česar ta zamre. Seveda je potem tako jajce neuporabno za nasad. Temu se pa lahko izognejo rejci, ki imajo zaklopna gnezda. Na vsako jajce, ki ga vzamemo iz zaklopnega gnezda, takoj napišemo datum, številko kokoši, ki je jajce znesla in tudi njegovo težo. Za nasad niso uporabna prevelika in pretežka jajca, ki imajo navadno dva rumenjaka, pa tudi premajhna, okrogla, pod težo 55 gr. ne uporabljamo. Tudi moramo paziti, da ni jajčna lupina robata, prozorna, tanka ali natrta ter da ima zaželjeno barvo, ki je dedna lastnost pasme.

Po večini neso jajca z navedenimi nedostatkami ene in iste kokoši, ki jih moramo zato izločiti iz plemenske družine. Že z ozirom na rentabilnost kokošjereje bi moral vsak napredni rejec napraviti v svoji reji zaklopna gnezda. Kadar bodo vsi tisti rejci, ki goje morda samo 10 kokoši in oni, ki jih goje več sto, spoznali važnost in pomen zaklopnih gnezd, takrat bomo šele lahko trdili da je kokošjereja pri nas načrtna, smotrena in uspešna gospodarska panoga.

Niso vedno kokoši krive, da neso jajca z nepravilno lupino, namreč tudi rejci, ki jih nepravilno krmijo. Zlasti v zimskem času primanjkuje kokošim, ki se ne morejo zaradi snega pasti na prostem, apnenih snovi, ki jih pa prav lahko nadomestimo s klajnim apnom, ki ga primešamo mehki hrani. Od kakovosti jajčne lupine zavisi izhlapevanje in tudi obtok zraka, ki je nujno potreben za razvoj zarodka.

Predvsem odbirajmo jajca najboljših jajčaric. Vendar pa ne nasajajmo jajc tistih kokoši, ki so nepretrgoma nesle več kot štiri mesece, ker se po štirih mesecih vztrajne nesnosti, življenjska sila takšnih jajc zelo zmanjša. Da dosežemo istočasno izvalitev, podložimo pod vsako kokljo jajca le ene pasme, iste starosti in velikosti ter kakovosti jajčne lupine.

Ako je jajce zamazano, bodisi od zemlje, kokošjega blata ali od drugega ubitega jajca, ga v nobenem primeru no

smemo brisati ali umivati, ampak jih raje izločimo in ne uporabljamo za nasad. Z umivanjem bi namreč zamašili luknjice v lupini, kar bi vsekakor kvarno vplivalo na zarodek, ki bi se v jajcu zaдушil. Zato raje ne uporabljamo onesnaženih jajc.

Zarodek se prične razvijati v jajcu že v jajcevodu. Čim pa kokoš znese jajce, preneha razvoj zarodka, življenje v njem tako rekoč zaspi. Obudi se šele, ko podložimo jajce koklji ali denemo v valilnik, kjer je pravilna toplota, vlaga in obtok zraka. Ker ni mogoče takoj vsa jajca uporabiti za valenje, moramo vedeti, kako jih najboljše ohranimo. Da preprečimo eventualno okužbo, poškoprimo jajca s čistim alkoholom (90%), preden jih nasadimo. Najprimernejša toplota v prostoru, kjer hranimo jajca, je 8–10 C°. Pri 20 C° se zarodek že prične razvijati. Da pa jajca ne zmrznejo, jih nekateri hranijo v sobi ali pa kar je še slabše — v kuhinji in celo blizu peči. Razumljivo je, da se pri tolikšni toplini začne zarodek razvijati, ko pa temperatura zopet pade, zarodek pogine. Gospodinja pa po krivem dolgi petelina češ da ni za nobeno rabo. Jajca hranimo na hladnem in ne presuhem prostoru. Ne shranjujmo jih v otrobih, ki zapirajo luknjice v lupini, ali pa v žitnem zrnju, kjer se prav pogosto okužijo. Jajca naj vedno leže po dolgem vsak dan jih obračamo. Ker je rumenjaki lažji od beljaka, zlasti še tam kjer se nahaja plodišče, se zato dvigne. Ako jajca ne obračamo se plodišče prilepi na beljakovo kožico. Z vsakodnevnim obračanjem ostane rumenjaki v svoji pravilni legi in vrvice, ki vežejo rumenjaka z beljakom se ne potrzijo. Praktični rejci hranijo valilna jajca na posebnih lesah v posebnih predalih ali omarih. Nad 10 dni stara jajca ne prodajamo za nasajanje. Ako je jajce sveže se prepričamo na ta način, da ga pregledamo s svetilko. Sveže jajce ima namreč komaj viden zračni prostor. Čim starejše pa je jajce, tem večji je zračni prostor. Takih jajc nikdar ne nasajajmo!

Ako naročamo valilna jajca od druge, tedaj je najboljše, da gremo samo

ponje in jih sami prenesemo. Pošiljanje po pošti ali celo po železnici ni priporočljivo, ker se na potu pretresejo in niso več za rabo.

Valilna jajca so vedno nekaj dražja od navadnih, vendar nas to ne sme motiti in ne skoparimo pri tem, ker imamo navadno pri tem zgubo ko se jajca slabo zvale. Kdor ne vodi kontrole nesnosti svojih kokoši potom zaklopnih gnezd, naj si raje nabavi valilna jajca pri znanem in zanesljivem perutninarju ali pa v rejških središčih, ki so pod nadzorstvom Pokrajinske uprave, ker le na ta način si bomo vzgojili dobre nesne kurje družine. Boljše je, da podložimo manjše število jajc dobrih nesnic in si vzgojimo zdrav in odporen kurji zarod, kakor pa veliko število manj vrednih piščancev, ki nam ne bodo nikoli delali posebnega veselja in tudi ne večjih koristi. Vsakdo bo žal spoznal prekasno, da sta bila ves njegov trud in delo zaman, ko bo ugotovil med svojo kurjo družino nenasitne požeruhe, ki s svojo slabo nesnostjo ne plačajo niti krmo. Z manj številno zdravo, odporno in dobro nesno kurjo družino bo vsak rejec dosegel lepe uspehe in dohodke.

Kmetijski oddelek Pokrajinske uprave prav vsako leto spomladi nabavi in razdeljuje valilna jajca štajerskih kokoši perutninarjem po znižanih cenah. Naj bi ne bilo nobene naše gospodinje-perutninarice, ki bi se ne poslužila ugodne prilike in si ne nabavila valilna jajca od rejških središč, kjer goje le prvovrstne kokoši nesnice in imajo tudi prvovrstne peteline. Gospodinje poslužite se ugodne prilike in takoj naročite valilna jajca pri vašem Okrajnem glavarstvu in sicer pri okrajnem kmetijskem referentu. Sicer jih ne bo mogoče preskrbeti toliko kot prejšnja leta, ali če pohitite z naročilom, da boste med prvimi, boste gotovo nekaj dobile.

Vsakdo, ki hoče imeti pri valenju uspeh, naj upošteva vsa ta in še prihodnja navodila in ne bo mu žal. Če vse to storimo in se za stvar zanimamo, bomo imeli uspeh, katerega bomo prav gotovo veseli in ne bo nam žal za čas in trud, ki mo ga pri tem uporabili. Daje

Gospodinjstvo mlade matere.

Ko otrok začne hoditi, hoče biti povsod in ga nikakor ni mogoče več pripraviti do tega, da bi se mirno igral v kakem kotu. Povsod hoče biti, povsod se zaletava in vse hoče videti. Če ni starejših bratcev ali sestric, ki bi pazili na malčka, mora pač mati

sama paziti nanj in obenem vršiti svoje gospodinjске posle.

Nekaj časa bo otrok že ostal v kotu sobe in se lepo igral, medtem ko mati pospravlja. Toda nato mora v kuhinjo in nikakor bi ne bilo prav, ko bi pustila otročička samega v sobi. Zakaj bi torej ne odšel z mamico v kuhinjo, ki je zanj navadno najljubši pro-

stor. Saj tukaj lahko vidi najrazličnejše stvari. V začetku mora seveda mati zelo paziti in otroka poučiti kaj sme in kaj ne sme. Kmalu pa bo že sam vedel, da se na primer ne sme preveč približati štedilniku, da se ne opeče. Tudi predali omare zgubijo kmalu vso privlačnost, če ostanejo zaklenjeni. Tako more mati tudi sredi dela skoraj igranje vzgajati svojega malčka. Kuhalnica, žlica, pokrov, pločevinasta škatla in podobno, pa so zelo priljubljene igrače, s kaferimi se malček lahko po cele ure zabava in tako ne moti matere pri delu.

Ko otročki nekoliko odrastejo, posebno deklice, začnejo materi tudi že nekoliko pomagati. Brišejo manjše lonce in pločevinaste krožnike, z veliko skrbnostjo mešajo omake ali pa nosijo vsak kos krompirjevega olupka posebej v posodo za odpadke. Vzgojitelj sicer trdijo, da ni prav, če majhen otrok briše prah. Toda če mora mati opraviti tudi to delo, ne bo nobene škode, če tudi otrok nekoliko pomaga, seveda pri odprtem oknu. Tako se punčka igranje nauči gospodinjskih poslov. V začetku bo ta vne-ma za delo trajala seveda le malo časa. Naloga matere pa je, da z ljubeznivo vzgojo polagoma vzgoji otroka k vztrajnosti.

Na nekaj pa mlada mati ne sme nikdar pozabiti: otrok se mora mnogo gibati na svežem zraku in po kosilu mora iti spat. To dvoje ne sme mati nikdar zanemarjati, pa čeprav je še tako zaposlena.

Pravila za srečen zakon.

1. Nikar ne zametuj nasvetov starejših izkušenih žensk. One so vse to, kar tebe šele čaka, že doživele.

2. Eden najvažnejših pregovorov za srečen zakon je in ostane: »Moževa ljubezen gre skozi želodec.« Po dobrem obedu mož mnogo raje ugodi vsaki ženi želji.

3. Ženino vesele razpoloženje je najuspešnejše sredstvo, da se zakonca izogneta nevarnim čerem. Če pride mož domov slabe volje, naj ima žena vedno pripravljeno kako prijazno in šaljivo besedo.

4. Radovednost je prvi oblak, ki obsenči nujno potrebni temelj medsebojnega zaupanja med zakoncema. Nikdar ne vprašuj moža, kje je bil in kam gre. Vsak mož sovraži ženino zasliševanje. Če si dovolj prebrisana in modra, boš vseeno vse zvedela.

5. Bodi pravična do drugih žensk. Nikar ne zmanjšuj in omalovažuj odlik in zaslug svojih prijateljic. S tem bi pokazala, da jih zavidaš; s tem pa nikakor ne boš pridobila v moževih očeh.

6. Predvsem pa ne bodi nikdar ljubosumna; ali vsaj ne pokaži tega. S tem si zagre-niš življenje in uničiš zakonsko srečo.

7. Za svojega moža moraš imeti vedno dovolj časa na razpolago. Bodi uslužna in ne pokaži nevolje, tudi če moraš prekiniti delo. Tvoj mož ti mora biti važnejši kot vse drugo.

8. Nikar ne zanemarjaj svoje obleke in vse svoje zunanosti. Vedno si moraš prizadevati, da boš možu všeč. Ne smeš mu pa tega preveč pokazati.

9. Mož mora imeti stalno gotovost, da žena neomajno zaupa vanj in da je v vsakem primeru na njegovi strani.

10. Z lahkoto boš dosegla, da se uresni-čijo vse tvoje pametne želje, le čakati moraš na ugoden trenutek.

11. Žena mora svojega moža vedno neko-liko občudovati. S tem ga vedno na novo vzpodbuja.

12. Veseli in zdravi otroci pa so najtesnejša in najmočnejša vez, ki veže nerazdružno oba zakonca.

Praktični obešalniki.

Ni dovolj, da obleko kar tako obesimo na obešalnik, ampak moramo tudi pri tem paziti, ker vsak obešalnik ni dober za vsako obleko. Če obesimo na primer plašč s krznenim ovratnikom na navaden obešalnik, se nam bo gotovo ves zmečkal. Za plašče moramo uporabljati večje obešalnike iz gladkega, poliranega lesa z dolгим vratom, ki mora biti tudi iz lesa; le zgornja kljukica je iz močne žice.

Če nimamo izglajenih obešalnikov, si pomagamo na ta način, da navadne obešalnike preoblečemo z blagom. Ostanke starega, mehkega blaga razrežemo na trakove in z njimi ovijemo obešalnik. Nato pa ga prevlečemo še s svilo. Tudi za to uporabimo ostanke. Na zgornji strani naredimo majhen rob. Na obešalnik za plašč lahko še pritrdimo vrečico iz tankega blaga, v katero spravimo rokavice in šal. Zgornji rob vrečice pritrdimo na obešalnik, spredaj pa naredimo podolgovato odprtino, skozi katero vtaknemo rokavice in podobno drobnarijo.

Če je človek majhne postave.

Pri mnogih ljudeh, ki so zaostali v rasti, se vzbudi v duši občutek manjvrednosti, posebno če so si prizadevali, da bi ta nedostatek nekoliko izboljšali, a je vse njihovo prizadevanje bilo zaman. Navadno je človekova postava odvisna od dednosti, zato nobeno zdravljenje ne dovede do pomembnih uspehov.

Razumljivo je, da lahko pomagamo naravi v toliko, da odstranimo vse, kar bi moglo ovirati pravilni razvoj telesa. Pri mladih ljudeh je treba predvsem paziti, da niso dolgo časa nepretrgoma na nogah, ker se prav lahko zgodi, da se okostje zaradi tega nekoliko sesede. Zelo važna je, posebno pri mladini, drža ramen. Marsikdo je za tri ali štiri centimetre manjši, ker se krivo drži. Važno je, da mladina uživa predvsem sveže sadje, zelenjavo, mleko in jajca, ker ta živila vsebujejo tvarine, ki utrjujejo kosti in pospešujejo rast. Kakega posebnega zdravila za pospeševanje rasti pa zdravniška veda do danes še ni odkrila.